

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. De Abrogatione Consuetudinis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS V.

De Abrogatione Consuetudinis.

- I. Consuetudo abrogatur aut per legem expressam, aut per contrariam consuetudinem.*
- II. Neque lex, neque consuetudo contraria priorem consuetudinem abrogat, nisi ex diametro illi opponatur.*
- III. Ut consuetudo contrariam consuetudinem abroget, debet esse legitime praescripta: Desuetudine autem consuetudo non abrogatur.*
- IV. Non usus legis iunc legem abrogat, quando aliquid contra legem continet: Sicut Privilegium amittitur, si quis libere per decennium illo non utatur.*
- V. Num per non usum amittatur Privilegium, quando facultas sit data simpliciter; adeo ut si ea detur, ut privilegiarius ea utatur ad arbitrium, nunquam amittatur per non usum?*
- VI. Verius privilegium universim amittitur per non usum, quando per decennium Privilegiarius, oblata opportunitate, & potens eo uti, non vult uti, ac veluti illi renunciat. Oppositum tamen non caret sua probabilitate.*

I. Dupliciter consuetudo abrogari, & mutari potest. Primo, per legem expressam. Secundo, per aliam consuetudinem contrariam.

II. Quæritur primo, Quando censetur lex consuetudinem abrogare?

Respondeo, legem non abrogare consuetudinem præscriptam, nisi clare, & ex diametro illi opponatur; Sicut lex non abrogat legem, nisi aperte sit illi opposita: Immo si verba legis possunt restringi ad hoc, ut non censetur abrogata consuetudo,

Pars I,

restringenda sunt; cum juris correctio quoad fieri possit vitanda sit, ex leg. *Præcipimus*, Cod. de *Appellat.* Ideo diximus articulo superiore, quod quamvis lex universalis abroget consuetudinem æque universalem illi oppositam, nihilominus lege universali non censetur derogari consuetudini speciali, aut statuto municipali, nisi illius fiat mentio specialis, aut saltem in genere apponatur clausula derogatoria cujuscumque consuetudinis, aut statuti contrarii, ex cap. 1. De *constitution.* in 6.: Ubi redditur ratio hujus doctrinæ, quia scilicet Princeps censetur probabiliter ignorare statuta, & consuetudines specialium locorum, quas si sciret, forte contrarium diceret. Additque probabiliter Suar., Pal., Bonac. num. 42., nec lege speciali lata a Principe supremo pro aliqua Provincia censeri abrogatam consuetudinem illius loci, nisi specialiter ejus fiat mentio, propter eandem rationem; quia scilicet censetur illam ignorare Legislator, si sit Princeps supremus. Immo Suar. lib. 7. cap. 20. num. 12. probabiliter contra Pal. num. 7. putat, id esse verum etiam de consuetudinibus specialibus non præscriptis; quia textus universaliter loquitur, & eadem ratio militat pro utriusque. Demum lex continens clausulam generalem derogatoriam omnis consuetudinis probabiliter, ut diximus articulo superiore ex Azor. contra Sanch., non se extendit ad derogandam consuetudinem futuram, sed solum præteritam; sed certum est non derogare consuetudinem immemoriam, nisi faciat illius mentionem specialem.

III. Quæritur secundo, Quando abrogetur consuetudo consuetudine contraria?

Respondeo, quod sicut lex non abrogatur, nisi consuetudine legitime præscripta, ita nec consuetudo præscripta habens vim legis abrogetur

T con-

consuetudine contraria, nisi hæc etiam legitime sit præscripta: Quare idem tempus, quod requisitum fuit, ut prior consuetudo haberet vim legis, requiritur, ut posterior consuetudo illi contraria eam abroget; Et probabiliter ad utramque sufficit decennium, ut diximus art. 2. Notandum tamen, quod non dicatur lex, aut consuetudo abrogata per solam desuetudinem, seu non usum, sed solum per consuetudinem contrariam, hoc est per positivam violationem legis, aut consuetudinis abrogandæ; nam si casus legis nunquam accidat, & nunquam lex violetur, nunquam non usus abrogat legem; abrogatio enim fieri debet per actus contrarios, seu per legis violationem; quando autem casus nunquam accidit, tunc non habentur actus contrarii, seu legis violativi; ergo nec illius abrogatio. Quare quando Jurisperiti dicunt, desuetudine, seu non usu legem abrogari, intelligendi sunt, abrogari legem per actus privativos, seu legis violativos, qui trahunt non usum, & desuetudinem legis; non vero per actus mere negativos, seu per præcisum non usum, eo quod casus legis nunquam acciderit: Exempli gratia, in leg. *Quaritur*, ff. de statu hominum decernitur, hermaphroditum magis ejus generis existimandum, quod in eo prævalet; Si tamen per centum annos non accidat casus, quod reperiantur hermaphroditum, non idcirco censetur derogatum tali legi; Contra vero censetur derogatum, si decem annis reperiantur duo, vel tres casus, in quibus sciente Principe contrarium decernatur.

IV. Notandum etiam, quod sicut non usus legis tunc legem abrogat, quando aliquid contra legem continet, non vero quando nunquam accidit casus legis; (exempli gratia, lex de audiendo Sacro aliquo die abro-

gatur præcisè per omissionem Sacri factam eo die a majori parte Communitatis decennio, quia talis omisio continet legis violationem) ita Privilegium obtentum a Principe amittitur etiam, ut notat Azor. apud Sal. loc. cit. si quis libere decennio non utatur tali privilegio; non tamen si illo non utatur necessario, seu quia nunquam accidit casus. Unde leg. 1. ff. De nundinis, dicitur, nundinis impetratis a Principe non utendo, qui renuit, decennii tempore, usum amittit: hoc est, si Civitas aliqua obtineat facultatem celebrandi nundinas, & per decennium ea facultate non utatur, amittit Privilegium per non usum, videlicet si voluntarie eo non utatur; non tamen si necessario: nam si quis, verbi gratia, habeat a Principe Privilegium ducendi aquam communem in fundum suum, & decennio non utatur tali privilegio, quia fons exaruit, non amittit privilegium, ut colligitur ex leg. *Unus ex Sociis*, ff. de Servitutibus rusticorum prædiorum; quia talis non usus est necessarius, eo quod non se obtulerit occasio.

V. Addit Azor., diligenter advertendum, quod per voluntarium non usum privilegii tunc amittatur privilegium, quando per privilegium datur simpliciter facultas ad aliquid faciendum, non vero quando datur facultas ad aliquid faciendum pro arbitratu privilegiati, ita scilicet ut possit ea uti, vel non uti ad arbitrium: Verbi gratia, si quis habeat simpliciter facultatem a Pontifice celebrandi tempore, aut loco interdicto, & tali privilegio oblata occasione nolit uti per decennium, tale privilegium amittitur per non usum, quia facultas ista data est simpliciter; Contra si detur alicui facultas extruendi molendinum in communi, vel in publico flumine, si libuerit, & centum annis nolit uti tali privilegio, non idcirco privilegium amittit.

amittit; quia non est data facultas simpliciter, sed data est illi facultas, ut ea utatur, si libuerit. Hac Azor., adversus quem bene objicit Sal., concedi universim privilegium, ut eo utatur privilegiatus, si voluerit; unde nunquam per non usum, etiamsi voluntarium, videtur privilegium amitti, sed solum per usum contrarium.

VI. Ideo dicendum verius ex Sal. disp. 17. num. 63. tunc privilegium amitti per non usum, quando oblata occasione, & potens commode eo uti, privilegiarius non vult eo uti per decennium; tunc enim veluti renunciat privilegio, & amittit illud per modum prescriptionis; Quod non solum est verum pro foro externo, sed probabiliter etiam pro interno; quia

prescriptio tollit jus etiam in conscientia, quamvis etiam sine culpa habentis jus habeatur prescriptio. Unde Suar. lib. 8. cap. 3. docet, quod habens privilegium, verbi gratia, comedendi lactinia diebus prohibitis, & nolens eo uti per decennium, probabiliter etiam in foro conscientiae privilegium amittat, quamvis ob devotionem noluerit eo uti. Oppositum tamen Pal. punct. 18. disp. 4. putat esse probabile; quia in tali casu non habetur vera prescriptio; sed hæc solum habetur, quando privilegium est in gravamen aliorum, (ut est privilegium Nundinarum) quod certe per non usum decem annorum amittitur. Sed de his fusius agitur cum de Privilegiis.

Q U Æ S T I O VIII.

De Dispensatione Legis.

Precipuum in re morali quæstionem aggredimur; ex hac enim decisio plurium difficultatum in variis materiis passim contingentibus dependet. Primo itaque examinabimus, Quid sit, & in quamnam legem cadere possit Dispensatio? Secundo, Quinam possit dispensare in lege humana? Tertio, Circa quos exerceri possit Dispensatio? Quarto, De causa ad dispensandum requisita. Quinto, De dispensationis nullitate. Sexto, Quibus modis cesset dispensatio? Demum, Quomodo dispensatio, & potestas dispensandi interpretanda sit? Et num semper sit invalida dispensatio, si dubitetur de ejus valore?

ARTICULUS I.

Quid sit Dispensatio, & an cadere possit in legem Naturalem, & Divinam?

I. Dispensatio est juris relaxatio; atque adeo differt a legis Interpretatione, Abrogatione, Derogatione, Irritatione; necnon ab Absolutione, a Licentia, & a Privilegio.

II. Dispensatio legis in quo differat a dispensatione in voto, & a relaxatione juramenti?

III. Nequit Deus in lege naturali dispensare in iis circumstantiis, in quibus Lex natura obligat. Potest aliquando mutare materiam legis naturalis, mutando circumstantias, sub quibus ea obligat, & sic solum indirecte dispensat.

IV. Pontifex indirecte dispensat in lege naturali, puta in voto, in jura-

T 2 men-